

ENERGY EFFICIENCY WATCH

Energoefektivitātes politika Eiropas valstīs

ES dalībvalstu 2014. gada valsts energoefektivitātes rīcības plānu un politikas analīze

Valsts ziņojums

Latvija

Co-funded by the Intelligent Energy Europe Programme of the European Union

Būtiskākie aspekti un ieteikumi

Šis ir viens no 28 valstu ziņojumiem, kas 2015. gadā tika publicēti Energoefektivitātes uzraudzības projekta (EEU) ietvaros. Tajā atspoguļotas

- 1) no 2011. gada ES dalībvalstīs (DV) īstenotās politikas izmaiņas un valstu plāni saskaņā ar 2014. gadā publicētajiem valstu energoefektivitātes rīcības plāniem (VEERP) un citiem oficiālajiem dokumentiem, kā arī
- 2) kvantitatīvajās aptaujās paustais viedoklis un ekspertu intervijas par īstenotās politikas faktisko efektivitāti (sk. plašāku informāciju vietnē www.energy-efficiency-watch.org).

Izvērtējot šos rezultātus, ziņojumā piedāvāti arī ieteikumi turpmākai Latvijas nozaru un vispārējās energoefektivitātes politikas uzlabošanai.

legūto datu kopsavilkums

Pēc otrā VEERP pieņemšanas brīža Latvijas panāktais progress ir viduvējs — to apstiprina dokumentu analīze un ekspertu intervijas. Starpnozaru perspektīvā pēdējo trīs gadu laikā tika īstenoti tikai daži jauni politikas pasākumi, savukārt daži iepriekšējie instrumenti vairs netiek izmantoti. Vairākums ekspertu (65 %) īstenotās energoefektivitātes politikas mērķus uzskata vai nu par „diezgan pieticīgiem”, vai „par vērienīgiem tikai dažās nozarēs”. Drūmā enerģētikas nozares perspektīva (ko atspoguļo eksperti), it īpaši attiecībā uz dzīvojamām un nedzīvojamām ēkām, atklāj vajadzību pēc būtiskām politikas izmaiņām; eksperti sūdzas par lēno ēku renovācijas progresu. Taču ēku energoefektivitātes prasības tiek uztvertas pozitīvi. Tāpat būtu vairāk jāveicina energoefektīvu ierīču lietošana. Lai arī eksperti ir pauduši bažas par tendencēm transporta sektorā, dokumentu izpēte apliecina īstenoto politikas pasākumu palielināšanos šajā nozarē.

Nozaru progress

Īstenoto politikas pasākumu progress nozarēs

- Latvijas **pārvaldības sistēmas** īstenoto vispārējās energoefektivitātes politikas pasākumu klāsts ir palielinājies. Taču vairākums ir jau ieviesto pasākumu turpinājums. Eksperti ir noraizējušies, ka nacionālā līmenī interese par energoefektivitāti ir neliela, kas attiecīgi apgrūtina finansējuma saņemšanu energoefektivitātes projektu īstenošanai, piemēram, pašvaldībās. Attiecībā uz Energoefektivitātes direktīvas (EED) 7. panta prasību īstenošanu Latvija ir izlēmusi kombinēt energoefektivitātes pienākuma shēmu (EPS) ar citiem pasākumiem.
- **Sabiedriskajā sektorā** ir īstenoti vairāki politiski pasākumi, daži no tiem — līdz šim nebijuši. Valdība ir nākusi klajā ar jaunu prasību sabiedrisko ēku īpašniekiem labi redzamā vietā novietot energoefektivitātes sertifikātu (EES). Turklāt, sākot ar 2014. gadu, katru gadu ir jāatjauno 3 % no valsts centrālās pārvaldes ēku kopējās platības. Pašvaldību līmenī ir vērojamas vairākas pozitīvas ievirzes, piemēram, sabiedrisko ēku renovācija Liepājā, izmantojot viedās pārvaldības sistēmas. Lai gan šādi pasākumi liecina par pozitīvu sektora attīstības virzienu, valdība ir apturējusi tās atbalstu finansējuma nodrošināšanai pašvaldībām apgaismojuma infrastruktūras atjaunošanai. Tāpat arī trūkst atbalsts pētniecībai un attīstībai (PA); valdība nenodrošina atbalstu energoapgādes pakalpojumu uzņēmumiem (EAPU), piemēram, sniedzot finansiālu atbalstu un nodrošinot apmācības, — tas tiek uzskatīts par lielāko šķērslī sabiedrisko ēku energoefektivitātes veicināšanai. Attiecībā uz sabiedrisko ēku parauga lomu eksperti uzskata, ka šajā jomā vairāk dominē situācija, kad „progresā nav” (21 %) nekā ir „labs progress” (16 %).
- Vairākas darbības ir vērstas uz **dzīvojamo ēku** energoefektivitātes uzlabošanu. Papildus pasākumiem, kas tika īstenoti jau 2011. gadā, ieviesti daži jauni rīki, tostarp prasība energoapgādes pakalpojumu uzņēmumiem uzstādīt elektrības un siltuma skaitītājus, kas norāda precīzu lietotāja enerģijas patēriņu, kā arī programmas „Nacionālā klimata politika” finansējums zema enerģijas patēriņa ēkām. Daži no pasākumiem, piemēram, programma „Zema enerģijas patēriņa ēkas”, kas ietvēra projekta informatīvo atbalstu, tika atcelti. Turklāt

eksperti finansējumu uzskata par vienu no svarīgākajiem šķēršļiem, kas kavē Latvijas dzīvojamo ēku energoefektivitātes uzlabošanu. Taču valdība nepiedāvā pietiekamu atbalstu šī šķēršļa pārvarēšanai. Situāciju arī pasliktina fakts, ka ēku energoefektivitātes marķējumu sistēma, kurai vajadzētu informēt potenciālos investorus par ēkas enerģijas patēriņu, pienācīgi nedarbojas.

- Attiecībā uz mājokļu nozarē izmantotajām **ierīcēm** dokumentu izpēte liecina, ka 2011. gadā ieviestie pasākumi joprojām tiek turpināti. It īpaši minimālās energoefektivitātes prasības un enerģijas marķējumi ir atbilstīgi ES direktīvu prasībām. Turklāt Latvijā tika izveidots informācijas centrs un tīmekļa vietne, kurā lietotāji var iegūt informāciju par ierīču enerģijas patēriņu. Taču daļa instrumentu netiek izmantoti, tostarp ekonomiskie stimuli, lai lietotāji iegādātos labāko pieejamo tehnoloģiju, kā arī izglītošana un apmācība mazumtirdzniecības darbiniekiem un/vai piegādes ķēžu dalībniekiem, tāpat arī pētniecības un attīstības nozares atbalsts.
- **Rūpniecības un terciālajā sektorā** īstenotie pasākumi tiek turpināti. Nesen tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi par rūpniecisko energoauditu, kas papildina energoauditu subsīdiju pasākumus. Papildus tam valdība piedāvā arī ekonomiskos stimulus, lai veicinātu ēku renovāciju, energoefektīva aprīkojuma un ēku pārvaldības sistēmu izmantošanu. Taču darbības, kas veiktas, lai noslēgtu brīvprātīgus līgumus ar sektoru ieinteresētajām pusēm, nav vēl sniegušas pozitīvus rezultātus. Jāpiebilst arī, ka programmu vai stratēģiju ievirzes attīstās lēni. Piemēram, pēc ekspertu teiktā, nav skaidrs, kāda veida un lieluma uzņēmumiem šīs programmas vai stratēģijas būtu paredzētas. Pēdējais, bet tikpat svarīgs apsvērums, it īpaši pakalpojumu sektoram, ir funkcionāla EAPU tirgus trūkums, kas kavē enerģijas taupīšanu.
- Salīdzinājumā ar 2011. gadu Latvijas **transporta sektora** politikā vērojama īstenoto pasākumu palielināšanās, kaut arī eksperti šīs nozares progresu vērtē kā vienu no lēnākajiem ES. Elektromobilitātes attīstības plāns veicina elektrisko transportlīdzekļu izmantošanu, izveidojot uzlādes staciju tīklu, kā arī izglītojot sabiedrību un informējot par elektromobilitāti. Tas papildina jaunizveidotā Vides investīciju fonda darbu, kas atbalsta elektrisko transportlīdzekļu izmantošanu un uzlādes staciju infrastruktūras izveidi. Dīzeļvilcienu aizstāšana ar elektrovilcieniem ir viens no galvenajiem pasākumiem. Transporta sistēmas pilnveidošanā liela nozīme ir bijusi arī pilsētām. Piemēram, Rīgas sabiedriskā transporta sistēmā vērojumi uzlabojumi, to izmantot ir kļuvis ērtāk. Tāpat arī pašvaldības popularizē riteņbraukšanu.

leteikumi

Politikas pasākumu kopumam būtu jāveic tālāk norādītie uzlabojumi.

- **Pārvaldības sistēmā** Latvija īsteno 7. panta prasības, apvienojot energoefektivitātes pienākuma shēmu ar citiem instrumentiem. Taču shēma netiek īstenota juridisku problēmu dēļ. Šīs problēmas būtu jāatrisina. Politikai vajadzētu atbalstīt energoapgādes pakalpojumu uzņēmumus un būtu jāizveido valsts energoefektivitātes fonds.
- **Sabiedriskajā sektorā** ir svarīgi realizēt 3 % kopējās platības renovācijas mērķi, kas pastiprinās sabiedrisko ēku parauga lomu Latvijā. Tuvākajā nākotnē valdībai būtu svarīgi par obligātu padarīt energoefektivitātes plānu īstenošanu centrālās valdības ēkām, kā arī vienoties ar pašvaldībām par to energoefektivitātes uzlabošanu. Arī EAPU tirgus dalībnieku apmācība un finansiālā stimula trūkums ir nopietna problēma, kas Latvijai jārisina.
- **Dzīvojamo ēku sektorā** ir īstenoti vairāki pasākumi, savukārt finansiālais šķērslis, kas ir nozīmīgākais kavēklis dzīvojamo ēku renovācijai Latvijā, būtu jālikvidē, veidojot atbalsta shēmas. Papildus tam būtu pienācīgi jāīsteno arī energoefektivitātes sertifikātu (EES) programma.
- Lai palielinātu **ierīču** energoefektivitāti, ekonomiskais stimuls iegādāties labāko pieejamo tehnoloģiju sniegtu iespēju samazināt sektora enerģijas patēriņu. Šāda veida pasākumus varētu īstenot noteiktām mērķa grupām (piemēram, māsājniecībām ar zemiem ienākumiem). Šo pasākumu var arī papildināt ar mazumtirdzniecības darbinieku izglītošanu

un apmācību, lai informācija par ierīču enerģijas patēriņu tiktu pareizi nodota ierīču lietotājiem.

- **Rūpniecības un terciālajā sektorā** būtu jāpanāk, lai spēkā beidzot stātos brīvprātīgie līgumi ar nozaru ieinteresētajām pusēm. Kā iepriekš minēts, finansiālais un tehniskais atbalsts EAPU varētu palielināt enerģijas ietaupījumus arī komerciālajā sektorā.
- **Transporta sektorā** jāturpina īstenot visaptveroši politiskie pasākumi. Pašvaldību energoefektivitātes paaugstināšanas iniciatīvas būtu jāatbalsta vai jāatbalsta.

Politikas attīstība atbilstīgi oficiālos dokumentos norādītajiem datiem

Tālākā tabula ataino 1) 2011. gadā Latvijā īstenotos politikas pasākumus un 2) izmaiņas politikas pasākumos pēc 2011. gada. Norādītie politikas pasākumi ir iegūti no oficiālajos dokumentos pieejamajiem datiem. Izpētē galvenokārt vērā tiek ņemts otrais un trešais VEERP plāns, kā arī Energoefektivitātes direktīvas 4., 5. un 7. panta interpretācija nozīmīgu rezultātu sasniegšanai. Datubāze „Odyssee–Mure” arī bija nozīmīgs informācijas avots. Atkarībā no oficiālajos dokumentos sniegtās informācijas kvalitātes tajos tika analizēta politikas pasākumu turpināšana, atcelšana/vājināšanās vai uzlabošana. Nebija iespējams novērtēt, cik veiksmīgi šie politikas pasākumi ir ieviesti un kādus rezultātus tie snieguši.

Izmaiņas politikas īstenošanā ir apzīmētas ar tālāk norādītajiem simboliem:

- ○ nozīmē, ka pasākums tiek īstenots bez īpašām izmaiņām;
- ✓ norāda, ka īstenotā politika ir jaunievedums;
- ✗ apzīmē atceltu politisko pasākumu;
- ☒ norāda, ka politiskais pasākums tiek turpināts, bet tā ietekme ir būtiski vājinājusies;
- ☑ norāda, ka politiskais pasākums tiek turpināts, bet tas ir būtiski uzlabots.

Vispārējās energoefektivitātes pārvaldības sistēma

Politikas pasākumu kopuma elements	2011. gadā īstenotie pasākumi	Pēc 2011. gada veiktās izmaiņas
Ilgtermiņa energoefektivitātes mērķis(-i) un stratēģija	<ul style="list-style-type: none"> • Nacionālais attīstības plāns 2007.–2013. gadam • Komercdarbības konkurētspējas un inovācijas veicināšanas programma 2007.–2013. gadam • Nacionālā būvniecības programma 2002.–2012. gadam • Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam • Enerģētikas likums • Enerģētikas attīstības pamatnostādnes 2007.–2016. gadam 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ 2012. gada decembrī pieņemtais Nacionālās attīstības plāns 2014.–2020. gadam • ✗ Komercdarbības konkurētspējas programmai un Būvniecības programmai ir beidzies termiņš • ○ Ilgtspējīgas attīstības stratēģija, Enerģētikas likums un Enerģētikas attīstības pamatnostādnes joprojām ir spēkā. Šobrīd tiek izstrādātas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam • ✓ Latvijas Ilgtermiņa enerģētikas stratēģija 2030 — konkurētspējīga enerģētika sabiedrībai tika izveidota, lai papildinātu esošo politiku un tās mērķus, tostarp iekļaujot jaunas politikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam
Nevalstisko dalībnieku, tirgus dalībnieku un pašvaldības iestāžu iesaistīšana	<ul style="list-style-type: none"> • Līgums par energoefektivitātes uzlabošanu, veicinot rūpniecisko energoauditu ieviešanu un energopārvaldības sistēmu izmantošanu uzņēmumos 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Starp nozares pārstāvjiem un valsti noslēgtie līgumi joprojām ir spēkā • ✓ Noteikumi par neatkarīgiem ekspertiem ēku energoefektivitātes jomā • Latvija plāno īstenot energoefektivitātes paaugstināšanas (EEP) shēmu kopā ar citiem pasākumiem. Saeimā šobrīd tiek apspriests jauns Energoefektivitātes likuma projekts

Politikas pasākumu kopuma elements	2011. gadā īstenotie pasākumi	Pēc 2011. gada veiktās izmaiņas
Enerģētikas aģentūras un klimata aizsardzības aģentūras	<ul style="list-style-type: none"> • Rīgas enerģētikas aģentūra • Zemgales reģionālā enerģētikas aģentūra • Latvijas investīciju un attīstības aģentūra (LIAA) ir Ekonomikas ministrijas pārvaldībā 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Rīgas enerģētikas aģentūra un Reģionālā enerģētikas aģentūra darbojas joprojām • ✗ LIAA vairs nedarbojas enerģētikas sektorā
Energoefektivitātes fondi politikas un īstenojamo pasākumu vispārējai koordinēšanai un finansēšanai	<ul style="list-style-type: none"> • Klimata pārmaiņu finanšu instruments (KPFI) ir valsts budžeta programma (2010–2015) • Citi fondi ir Struktūrfonds, Kohēzijas fonds un SIA Vides investīciju fonds 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ KPFI darbība turpinājās līdz 2015. gadam. Šobrīd no ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas gūtie ienākumi tiek izmantoti Emisiju kvotu izsoles finanšu instrumentam. Nav skaidrs, kādiem pasākumiem šie ienākumi tiek izmantoti • ○ Citi fondi turpina savu darbību. Struktūrfonds atbalsta jaunu valsts programmu „Izaugsme un nodarbinātība”. Struktūrfonds bija atbildīgā institūcija, kas uzraudzīja Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta programmas • Tiks izveidots Valsts energoefektivitātes fonds (VEEF). Finansējumu tas nodrošinās aizdevumu un dotāciju veidā. Pašvaldības var izveidot savus fondus
Energoefektivitātes pienākuma shēmas politikas un īstenojamo pasākumu vispārējai koordinēšanai un finansēšanai	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta 	<ul style="list-style-type: none"> • ✓ Latvija ir izlēmusi apvienot energoefektivitātes pienākuma (EEP) shēmu kombinācijā ar citiem pasākumiem. Iesaistītās puses ir elektroenerģijas tirgotāji, sadales sistēmas operatori un citi nozares dalībnieki
Labvēlīgi pamatnosacījumi enerģētikas pakalpojumu attīstībai	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Enerģētikas pakalpojuma tirgus stimulēšanai plānots veidot īpašu likumprojektu
Enerģijas nodoklis ir lielāks par ES minimālajām prasībām	<ul style="list-style-type: none"> • Enerģijas nodokli regulē trīs likumi: (1) akcīzes nodokļa likums (akcīzes nodoklis naftas produktiem un dabasgāzei), (2) dabas resursu nodokļa likums (ogļu izmantošanas nodoklis) un (3) elektroenerģijas nodokļa likums 	<ul style="list-style-type: none"> • ✓ Subsīdētās elektroenerģijas nodokli sāka piemērot 2014. gadā, tā ieviešana veicina un stimulē konkurētspējīgu elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamiem resursiem, koģenerācijas staciju un konkurētspējīgu tehnoloģiju izmantošanu. Nodokli ievieša, lai izvairītos no regulēto maksājumu komponentes elektroenerģijas kopējā cenā
Atbalsts pētniecībai un attīstībai	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta

Sabiedriskais sektors

Politikas pasākumu kopuma elements	2011. gadā īstenotie pasākumi	Pēc 2011. gada veiktās izmaiņas
------------------------------------	-------------------------------	---------------------------------

Politikas pasākumu kopuma elements	2011. gadā īstenotie pasākumi	Pēc 2011. gada veiktās izmaiņas
Sabiedriskā sektora stratēģija	<ul style="list-style-type: none"> Līgums par energoefektivitātes uzlabošanu, izstrādājot un īstenojot pašvaldību energoefektivitātes rīcības plānus (ieplānots) Ilgspējīgas enerģētikas rīcības plāni noteiktām pašvaldībām, kas ir parakstījušas Pilsētas mēru paktu 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vienošanās un ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāni ir aktīvi pasākumi, bet tie joprojām ir plānošanas procesā Energoefektivitātes plāns ēkām, kas pieder vai ko izmanto centrālā valdība (ieplānots) Līgums par energoefektivitātes uzlabošanu pašvaldībās (ieplānots)
Publiskie iepirkumi	<ul style="list-style-type: none"> Zaļie publiskie iepirkumi valsts iestādēm, pašvaldību apvienībām. Noteikumi izstrādāti atbilstīgi Publisko iepirkumu likumam Zaļo publisko iepirkumu pamatnostādnes tika pieņemtas 2008. gadā Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana pašvaldību publisko teritoriju apgaismojuma infrastruktūrā. Finansiāls atbalsts pašvaldībām apgaismojuma infrastruktūras izveidei 	<ul style="list-style-type: none"> ○ 2014. gada Publisko iepirkumu likuma grozījums. Sabiedriskajam sektoram būs obligāts priekšnosacījums pirkt tikai tādus produktus, pakalpojumus un ēkas, kas atbilst augstas energoefektivitātes prasībām ✗ Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas programma beidza darboties 2015. gadā
Sabiedriskās ēkas	<ul style="list-style-type: none"> Ēkas ar zemu enerģijas patēriņu un pašvaldības ēkām piemērotie taupīšanas pasākumi (renovācijas plāni, auditi, siltumapgādes kontroles sistēma u. c.) Investīcijas kompleksi risinājumiem siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanai profesionālās izglītības iestāžu ēkās un investīcijas energoefektivitātes paaugstināšanai augstākās izglītības iestāžu ēkās siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanai Energoefektivitātes paaugstināšana pašvaldību ēkās; kompleksi risinājumi siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai pašvaldību ēkās. Risinājumi siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai ēkās, ko izmanto pašvaldība, nodrošinot vismaz 60 ēku renovāciju Sociālo dzīvojamo māju siltumizturības uzlabošanas pasākumi ar mērķi uzlabot pašvaldību sociālo māju energoefektivitāti Informatīva kampaņa par energoefektīvu elektroierīču izmantošanu 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Zema enerģijas patēriņa ēku projekta turpinājums 2015. un 2016. gadā ○ Augstākās izglītības ēkām piemērotais pasākums turpināsies līdz 2015. gadam. Pietiekies var visu veidu izglītības, veselības aprūpes un kultūras jomas iestādes ○ Trešais pasākums tiks turpināts no 2014. līdz 2016. gadam. Pirmās programmas mērķis bija samazināt tikai siltumenerģijas patēriņu, savukārt otrās programmas darbība tika paplašināta, iekļaujot tajā siltumapgādes slēdzi un apgaismojumu ○ Sociālo māju siltumizturības uzlabošana tiks turpināta līdz 2015. gadam ○ Informatīvā kampaņa tiek turpināta ✓ Sākot ar 2014. gadu, tiks renovēti 3 % no centrālās valdības ēku kopējās platības ✓ Centrālās valdības sabiedrisko ēku energoefektivitātes sertifikātiem jābūt novietotiem labi redzamā vietā
Atbalsts pētniecībai un attīstībai	<ul style="list-style-type: none"> Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta 	<ul style="list-style-type: none"> Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta

Mājokļu sektors — ēkas

Politikas pasākumu kopuma elements	2011. gadā īstenotie pasākumi	Pēc 2011. gada veiktās izmaiņas
------------------------------------	-------------------------------	---------------------------------

Politikas pasākumu kopuma elements	2011. gadā īstenotie pasākumi	Pēc 2011. gada veiktās izmaiņas
Minimālie energoefektivitātes standarti (MEES)	<ul style="list-style-type: none"> • Būvniecības likums ietver Ēku energoefektivitātes direktīvas (ĒEED) prasības 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Būvniecības likums ir spēkā. Jaunais Būvniecības likums ir spēkā kopš 2014. gada 1. oktobra • ☒ 2012. gadā tika pieņemts Ēku energoefektivitātes likums
Citi noteikumi	<ul style="list-style-type: none"> • Noteikumi par boileru un gaisa kondicionēšanas sistēmu pārbaudi • Siltumapgādes sistēmu energoefektivitātes prasības ietver prasības siltuma ražošanas efektivitātes paaugstināšanai • Minimālās prasības daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas energoefektivitātes nodrošināšanai, lai noteiktu daudzdzīvokļu ēku maksimālo ikgadējo siltumenerģijas patēriņu un energoefektivitātes pārvaldības prasības 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Šie pasākumi tiek turpināti • Minimālās prasības tiek regulāri atjaunotas
Dotācijas, nodokļu atvieglojumi	<ul style="list-style-type: none"> • Zema enerģijas patēriņa ēkas • Pasākumi dauzdzīvokļu māju siltumizturības uzlabošanai, atbalstot darbības, kas ir saistītas ar siltumapgādes sistēmas auditu, izolācijas sistēmu, renovāciju un rekonstrukciju • Ieguldījumi sociālo dzīvojamo māju siltumizturības uzlabošanas fondā 	<ul style="list-style-type: none"> • ☒ Zema enerģijas patēriņa ēku programma dzīvojamām ēkām ir pabeigta • ☒ Daudzdzīvokļu ēku siltumizturība tika uzlabota. Pabeigti tika 614 projekti, 208 projekti tiks pabeigti drīzumā (2015. gada jūlijā) — tika sasniegti vairāk mērķu, nekā sākotnēji plānots • ☐ Sociālo māju programma tiks turpināta līdz 2015. gadam • Energoefektivitātes paaugstināšana daudzdzīvokļu ēkās: ES programmas īstenošanas periods ir 2014.–2020. gads; programmā tiek atbalstīta ēku renovācija, energoefektivitātes sertificēšana un būvniecības darbi (plānoti; īstenošana notiks 2016. gadā)
Finansēšanas instrumenti	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta
Energoefektivitātes sertifikāti (EES)	<ul style="list-style-type: none"> • Ministru kabineta noteikumi par ēku energosertifikāciju 	<ul style="list-style-type: none"> • ☐ Energoefektivitātes sertifikāti joprojām tiek izmantoti
Auditi un konsultācijas par enerģētiku	<ul style="list-style-type: none"> • Atbalsts energoaudiem ietverts vairākās programmās, piemēram, programmās Zema enerģijas patēriņa ēkas, Augstāko izglītības iestāžu ēku energoefektivitātes paaugstināšana un Pašvaldības iestāžu ēku energoefektivitātes paaugstināšana • Līgums par energoefektivitātes uzlabošanu, veicinot rūpniecisko energoauditu ieviešanu un energopārvaldības sistēmu izmantošanu uzņēmumos, kā arī par pašvaldību energoefektivitātes rīcības plānu izstrādāšanu un īstenošanu no 2011. gada vidus (tostarp rīcības plānus, informācijas programmas, auditus) • Ēku energoefektivitātes likums: Ministru kabineta noteikumi par energoauditoriem 	<ul style="list-style-type: none"> • ☒ Pirmās minētās programmas tika pabeigtas 2015. gada vidū • ☐ Līgums ir spēkā un atbilst 7. panta paziņojumam • ☐ Noteikumus par energoauditoriem aizvietoja Ēku energoefektivitātes direktīva (2012. g.). Spēkā stājušies noteikumi par neatkarīgajiem ekspertiem ēku energoefektivitātes jomā • ☒ Noteikumi par neatkarīgajiem ekspertiem ēku energoefektivitātes jomā tika pieņemti 2013. gadā un nosaka neatkarīgā eksperta kompetences prasības un kompetences apliecināšanas kārtību

Politikas pasākumu kopuma elements	2011. gadā īstenotie pasākumi	Pēc 2011. gada veiktās izmaiņas
Informācijas līdzekļi investoriem un lietotājiem	<ul style="list-style-type: none"> • Informatīvās kampaņas „Dzīvo siltāk!” mērķis ir mudināt īpašniekus renovēt savas ēkas, informēt un konsultēt attiecīgos nozares dalībniekus, veicināt izpratni par energoefektivitāti un samazināt siltumenerģijas patēriņu • Sabiedrības izglītošana par siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanas nozīmi un iespējām 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Sācies nākamais kampaņas „Dzīvo siltāk!” posms (2014–2020) • ○ Informatīvā programma tiek turpināta • ✓ Viedo skaitītāju izmantošana: elektroenerģijas pakalpojumu sniedzējam jāuzstāda atsevišķi elektroenerģijas un siltumenerģijas skaitītāji, kas precīzi parāda klienta faktisko enerģijas patēriņu • ✓ „Latvenergo” ir sācis projektu „Energoefektivitātes veicināšana mājāsaimniecībās, izmantojot viedās tehnoloģijas”. Projektā iesaistītas 500 mājāsaimniecības
Parauga projekti	<ul style="list-style-type: none"> • Zema enerģijas patēriņa ēku atbalsta programmas ietver arī atbalstu projekta publicitātes pasākumiem, kas šīs ēkas vai projektus veidos kā paraugus 	<ul style="list-style-type: none"> • ✗ Zema elektroenerģijas patēriņa ēkas pasākumi bija atcelti, taču šobrīd tiem piešķirti 3 miljoni eiro, lai veidotu parauga ēku projektus: EEZ finanšu instruments • ✓ EEZ finanšu instrumenta programma „Nacionālā klimata politika” (2015–2016): iepirkuma konkursā tika apstiprinātas piecas zema enerģijas patēriņa ēkas
Celtniecības profesionāļu izglītošana un apmācība	<ul style="list-style-type: none"> • Latvijā ir noteikti profesionālās izglītības līmeņi — profesionālās kvalifikācijas un izglītības līmeņi, kas jāapgūst, lai iegūtu attiecīgo profesionālo kvalifikāciju. Arhitektūras un būvniecības jomā ir akreditētas 35 programmas 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Programmas vēl tiek turpinātas
Atbalsts pētniecībai un attīstībai	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta

Mājokļu sektors – ierīces

Politikas pasākumu kopuma elements	2011. gadā īstenotie pasākumi	Pēc 2011. gada veiktās izmaiņas
Minimālie energoefektivitātes standarti (MEES)	<ul style="list-style-type: none"> • Ekodizaina direktīvas prasības ar enerģiju saistītiem produktiem 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Ekodizaina direktīvas prasību īstenošana ar enerģiju saistītiem produktiem tiek turpināta
Ekonomiskie stimuli	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta
Enerģijas marķējums	<ul style="list-style-type: none"> • ES Enerģijas marķējuma direktīvas īstenošana notiek atbilstīgi ES Direktīvā 2010/30/ES noteiktajai kārtībai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nav informācijas par ES Enerģijas marķējuma direktīvas ieviešanas pasākumu norisi.
Informācijas līdzekļi	<ul style="list-style-type: none"> • Informācijas centrs un „Latvenergo” tīmekļa vietne. Tīmekļa vietnē pieejama informācija par elektroierīču enerģijas marķējumiem, efektīvu apgaismojumu u.tml. 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ „Latvenergo” turpina šo darbu
Mazumtirdzniecības darbinieku un piegādes ķēžu dalībnieku izglītošana un apmācība	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta

Atbalsts pētniecībai un attīstībai	<ul style="list-style-type: none"> Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta 	<ul style="list-style-type: none"> Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta
------------------------------------	--	--

Rūpniecība, terciālais sektors un lauksaimniecība

Politikas pasākumu kopuma elements	2011. gadā īstenotie pasākumi	Pēc 2011. gada veiktās izmaiņas
MEES un citi aprīkojuma, ražošanas procesa un ražojumu standarti	<ul style="list-style-type: none"> Ekodizaina direktīvas prasības ir ieviestas 	<ul style="list-style-type: none"> Nav informācijas par Ekodizaina direktīvas ieviešanas pasākumu norisi
Noteiktu uzņēmumu enerģijas taupīšanas un darbības mērķi	<ul style="list-style-type: none"> Līgumos norādītie energoefektivitātes paaugstināšanas vispārējie mērķi 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Latvijas rūpniecības sektora vispārējais ietaupījumu mērķis 2016. gadā ir 170 GWh (salīdzinājumā ar 2011. gadu). Plānā ietilpst 2 īstenošanas pasākumi: ieguldījuma atbalsts un līgumi
Energoapvaldības sistēmas un citi pienākumi	<ul style="list-style-type: none"> Līgumi par energoefektivitātes uzlabošanu, veicinot rūpniecisko energoauditu ieviešanu un energopārvaldības sistēmu izmantošanu uzņēmumos. Līguma mērķis ir panākt vismaz 10 % sektora pašvaldības uzņēmuma enerģijas ietaupījumu 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pasākuma īstenošana turpinās. Brīvprātīgā pasākuma praktiskā īstenošana ir nesen sākusies. Līgums tiks noslēgts uz laika periodu līdz pat pieciem gadiem
Ekonomiskie stimuli ieguldījumu veicināšanai	<ul style="list-style-type: none"> Kompleksi risinājumi siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai ražošanas ēkās. Uzņēmumu ražošanas ēku, ražošanā izmantotā tehniskā aprīkojuma un ražošanas tehnoloģijas energoefektivitātes paaugstināšana 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pasākumu īstenošana turpināsies. Tiks atbalstīta renovācija, energoefektīva aprīkojuma, apgaismojuma, ēku pārvaldības sistēmu un atjaunojamo energoresursu izmantošana. Laika periodā no 2014. līdz 2020. gadam līdzīga satura pasākumu darbības programmā „Izaugsme un nodarbinātība” līdzfinansēs ES Kohēzijas fonds
Finansiāls atbalsts audītiem un konsultācijām par enerģētiku	<ul style="list-style-type: none"> Līgumi par energoefektivitātes uzlabošanu, veicinot rūpniecisko energoauditu ieviešanu un energopārvaldības sistēmu izmantošanu uzņēmumos 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Valsts var noteikt subsīdijas energoaudītiem un noteiktiem energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumiem, kas tiek īstenoti saskaņā ar konkrēto līgumu ✓ Ministru kabineta noteikumi par rūpniecisko energoauditu nosaka kārtību, kādā veicams rūpnieciskais energoaudits lielajos rūpniecības nozares uzņēmumos, energoauditora atbildības novērtēšanas būtiskās prasības un kārtība, kādā īsteno šo prasību ievērošanas uzraudzību
Enerģijas marķējums	<ul style="list-style-type: none"> ES Enerģijas marķējuma direktīvas īstenošana notiek atbilstīgi ES Direktīvā 2010/30/ES noteiktajai kārtībai. 	<ul style="list-style-type: none"> Nav informācijas par ES Enerģijas marķējuma direktīvas ieviešanas pasākumu norisi.
Atbalsts pētniecībai un attīstībai	<ul style="list-style-type: none"> Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta 	<ul style="list-style-type: none"> Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta

Transporta nozare

Politikas pasākumu kopuma elements	2011. gadā īstenotie pasākumi	Pēc 2011. gada veiktās izmaiņas
Plānošanas instrumenti	<ul style="list-style-type: none"> • Vienota sabiedriskā transporta maršrutu tīkla uzlabošana: piemēram, paralēlu reģionālo autobusu vai starppilsētu dzelzceļa maršrutu saskaņošana vai reorganizācija, kustības grafiku pielāgošana, saskaņota sabiedriskā transporta tīkla organizēšana (īstenota) • Rīgas dzelzceļa pasažieru pārvadājumu un sabiedriskā transporta sistēmas integrācija • Esošā galveno ceļu tīkla efektivitātes paaugstināšana un Rīgas transporta sistēmas plānošana 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Sabiedriskā transporta tīkla optimizācija • ○ Rīgas dzelzceļa pasažieru pārvadājumu un sabiedriskā transporta sistēmas integrācija • ○ Esošā galveno ceļu tīkla efektivitātes paaugstināšana un Rīgas transporta sistēmas plānošana • ✓ Elektromobilitātes attīstības plāns 2014.–2016. gadam: elektrotransportlīdzekļu izmantošanas veicināšana, uzlādes staciju tīkla būvēšana, inovatīvu produktu izstrāde, sabiedrības izglītošana un informācijas nodrošināšana par elektromobilitāti • ✓ Dīzeļvilcienu ritošā sastāva nomaīņa ar elektrovilcienu ritošo sastāvu
Normatīvie instrumenti	<ul style="list-style-type: none"> • Videi nekaitīga un energoefektīva sauszemes transporta lietošanas veicināšana, izmantojot publiskos iepirkumus — publiskā iepirkuma likuma grozījumi 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Videi nekaitīga un energoefektīva sauszemes transporta lietošanas veicināšana, izmantojot publiskos iepirkumus

Politikas pasākumu kopuma elements	2011. gadā īstenotie pasākumi	Pēc 2011. gada veiktās izmaiņas
Ekonomiskie stimuli	<ul style="list-style-type: none"> • Diferencētas jaunās automobiļu ekspluatācijas gada nodokļu sistēmas likmes (automobiļiem, kas reģistrēti pēc 01.01.2005.) tiek aprēķinātas atbilstīgi motora tilpumam un transportlīdzekļa pilnai masai; nodokļa piemērošana transportlīdzekļiem (kas reģistrēti pirms 01.01.2005.) atbilstīgi transportlīdzekļa pilnai masai; daudzi atbrīvojumi no nodokļiem un/vai nodokļa likmes samazinājumi (piemēram, 20 % nodokļa samazinājums vienai ģimenes automašīnai, ja automašīnas īpašniekam ir trīs vai vairāk nepilngadīgi bērni (ir spēkā, attiecināms uz visiem transportlīdzekļu īpašniekiem); nodokļa atbrīvojums elektrotransportlīdzekļu īpašniekiem • Īpašs nodoklis uzņēmuma transportlīdzekļiem, kura apmērs tiek aprēķināts pēc motora tilpuma, lai kompensētu uzņēmuma transportlīdzekļu izmantošanu privātām vajadzībām • Transportlīdzekļa reģistrācijas nodoklis, kura apmēru aprēķina atbilstīgi automobiļa vecumam un motora tilpumam (automobiļiem, kas pirmo reizi ārvalstīs reģistrēti pirms 01.01.2009.) un atkarībā no automobiļa radītā oglekļa dioksīda (CO₂) izmešu daudzuma (automobiļiem, kas nav iepriekš bijuši reģistrēti vai ir pirmo reizi ārvalstīs reģistrēti pēc 01.01.2009.) • Akcīzes nodoklis benzīnam un dīzeļdegvielai, samazināta nodokļa likme/akcīzes nodoklis benzīnam, kas satur 70–85 % etilspirta; dīzeļdegvielai, kas satur vismaz 30 % biodegvielas, un biodīzeļdegvielai 	<ul style="list-style-type: none"> • ○ Transportlīdzekļu gada nodoklis — sākot ar 2016. gada 1. janvāri, nodokļa likmes samazinājums ģimenēm ar vismaz trīs bērniem palielināsies līdz 50 % • ○ Īpašs nodoklis uzņēmumiem, lai kompensētu uzņēmuma transportlīdzekļu izmantošanu privātām vajadzībām • ○ Transportlīdzekļa reģistrācijas nodoklis • ○ Akcīzes nodoklis degvielām, no 2014. gada palielināta nodokļa likme naftas gāzei (LPG); samazināta nodokļu likme dīzeļdegvielai, kas satur (sajaukta) vismaz 30 % biodīzeļdegvielas, tika atcelta ar 2015. gada 1. janvāri • ✓ Ceļu nodeva kravas automobiļiem (masa pārsniedz 3,5 t) par valsts galveno autoceļu posmu lietošanu • ✓ Latvijas Vides investīciju fonds, ko līdzfinansē Klimata pārmaiņu finanšu instruments (2014.): finansē videi nekaitīgu elektrotransportlīdzekļu izmantošanu un elektrotransportlīdzekļu uzlādes infrastruktūru; finansējuma apjoms atkarīgs no uzņēmējdarbības apjoma, mērķa grupas — sabiedriskās institūcijas vai uzņēmumi
Informācija un konsultācijas	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta 	<ul style="list-style-type: none"> • ✓ Informācijas izplatīšana par efektīvām enerģijas patēriņa samazināšanas tehnoloģijām un pieejām (piemēram, ekoloģiska braukšana) ar preses, televīzijas, bukletu starpniecību (ierosināts īstenošanai 2015. un nākamajos gados)
Atbalsts pētniecībai un attīstībai	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta 	<ul style="list-style-type: none"> • Izpētītajos dokumentos informācija nav atrasta

Ekspertu intervijās paustais politikas attīstības novērtējums

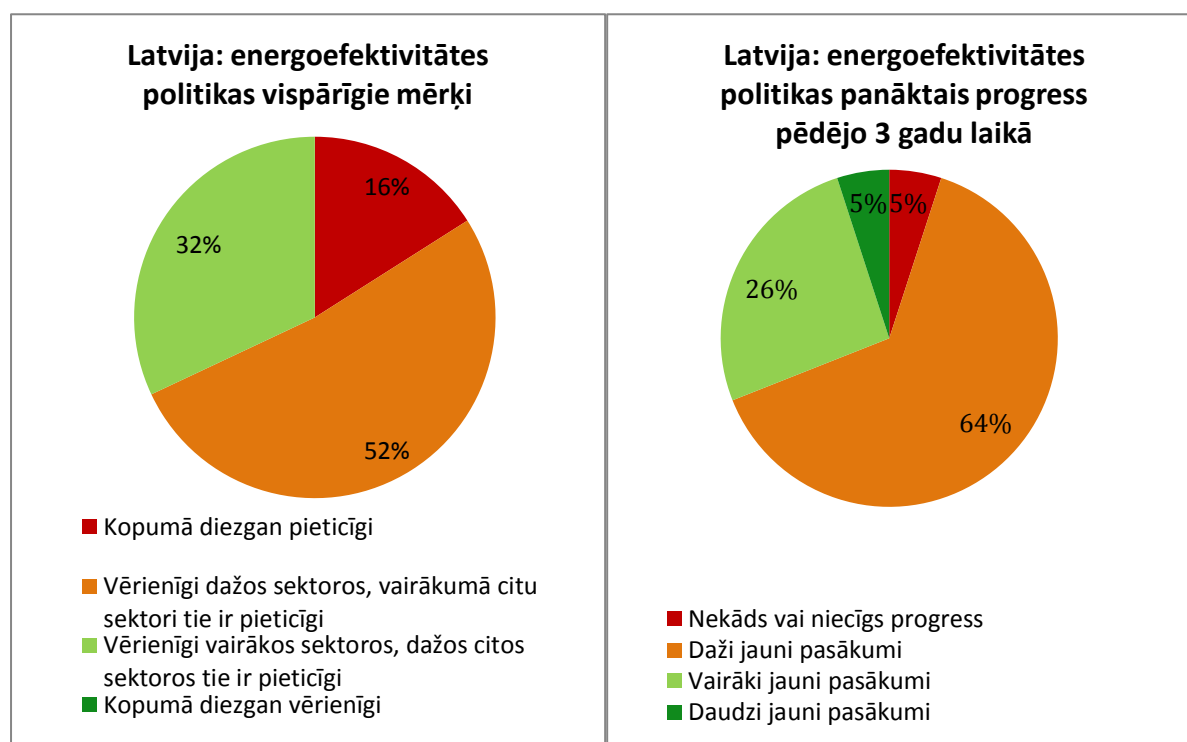
Lai energoefektivitātes progresu attēlotu pēc iespējas pilnīgāk, šajā nodaļā vērā ņemta informācija, kas iegūta veicot kvantitatīvās aptaujas un kvalitatīvās izpētes intervijas. Katrā valstī, kas tiek izvērtēta EEU projektā, mutiski tika intervēti trīs eksperti, savukārt Latvijas kvantitatīvajā aptaujā piedalījās 19 valsts energoefektivitātes eksperti. Eksperti darbojas uzņēmējdarbības nozarē, universitātēs un pētniecības organizācijās, sabiedriskajā sektorā vai enerģētikas aģentūrās. Tālāk

norādītie dati ir iegūti, tikai pamatojoties uz šo ekspertu viedokļiem. Tas attiecas arī uz valsts progresa rādītājiem, kas palīdz salīdzināt ar citu valstu un politikas jomu progresu. Dati tika aprēķināti, ņemot vērā kvantitatīvās aptaujas atbildes uz pieciem būtiskākajiem jautājumiem (sk. aptauju pielikumā), proti, 1. jautājuma (energoefektivitātes politikas mērķi), 2. jautājuma (pēdējo trīs gadu progress), 4. jautājumu (gada ietaupījuma mērķis), 7. jautājuma (gandrīz nulles enerģijas ēku mērķis) un 8. jautājuma (uzlabojumi galvenajos enerģētikas politikas jautājumos) atbildes. Atbildes tika izvērtētas (pozitīvākās atbildes vērtība bija 100, negatīvākās — 0).

Atbilstīgi Latvijas ekspertu viedoklim Latvija ir to dalībvalstu vidū, kuru progress pēc otrā VEERP stāšanās spēkā vērtējams kā viduvējs (valsts progresa rādītājs: 15. vieta no 28). Progresa temps bija mazliet lēnāks par trīs iepriekšējo gadu tempu (2012. gada aptaujas valsts progresa rādītājs: 12. vieta no 27).

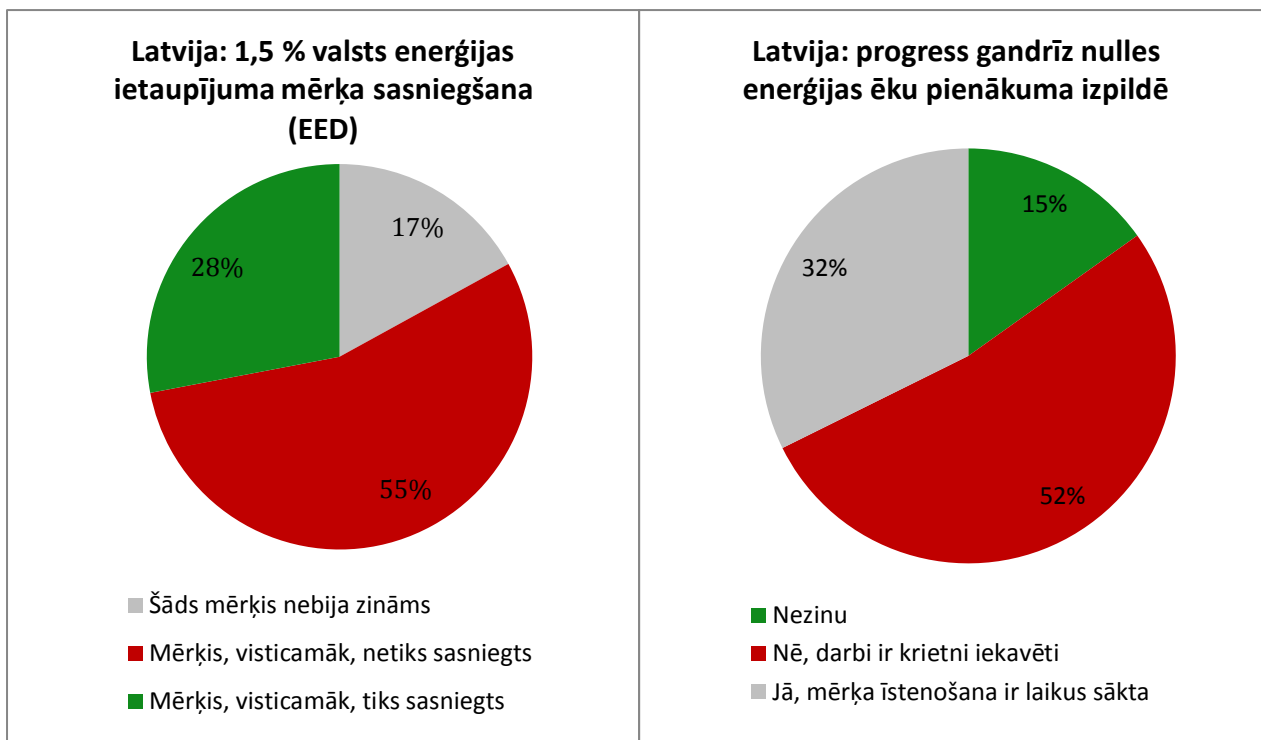
Divas trešdaļas ekspertu īstenotās energoefektivitātes politikas mērķus uzskata vai nu par diezgan pieticīgiem, vai par vārienīgiem tikai dažās nozarēs. Gandrīz 70 % ekspertu ir pamanījuši ļoti maz jaunu politikas pasākumu, kas būtu īstenoti pēdējo trīs gadu laikā.

Tāpat kā 2012. gada aptaujā, par būtisku problēmu eksperti uzskata ēku renovāciju un tās progresu. Lai arī zināma virzība ir bijusi, renovācijas apjoms nav pietiekams — arī finansējuma trūkuma dēļ. Eksperti kā risinājumu min EAPU nozīmes palielināšanu. Minēta tika Zaļo investīciju shēmas pozitīvā ietekme; aptaujas veikšanas laikā izstrādes procesā bija arī jauns finansēšanas mehānisms. Tāpat atzinīgi vērtēta tika atsevišķu vietējo enerģētikas aģentūru nozīme energoefektivitātes progresa veicināšanā.

Vairāk nekā puse aptaujāto uzskata, ka Energoefektivitātes direktīvas ietaupījuma mērķi (1,5 % lietotājiem pārdotās enerģijas ietaupījums gadā), visticamāk, neizdosies sasniegt. Attiecībā uz energoefektivitātes pienākuma shēmas ieviešanu enerģijas sadales uzņēmumiem/mazumtirgotājiem eksperti minēja, ka tobrīd, kad tika veikta aptauja, notika likumprojekta apspriešana šādas pienākuma shēmas ieviešanai.

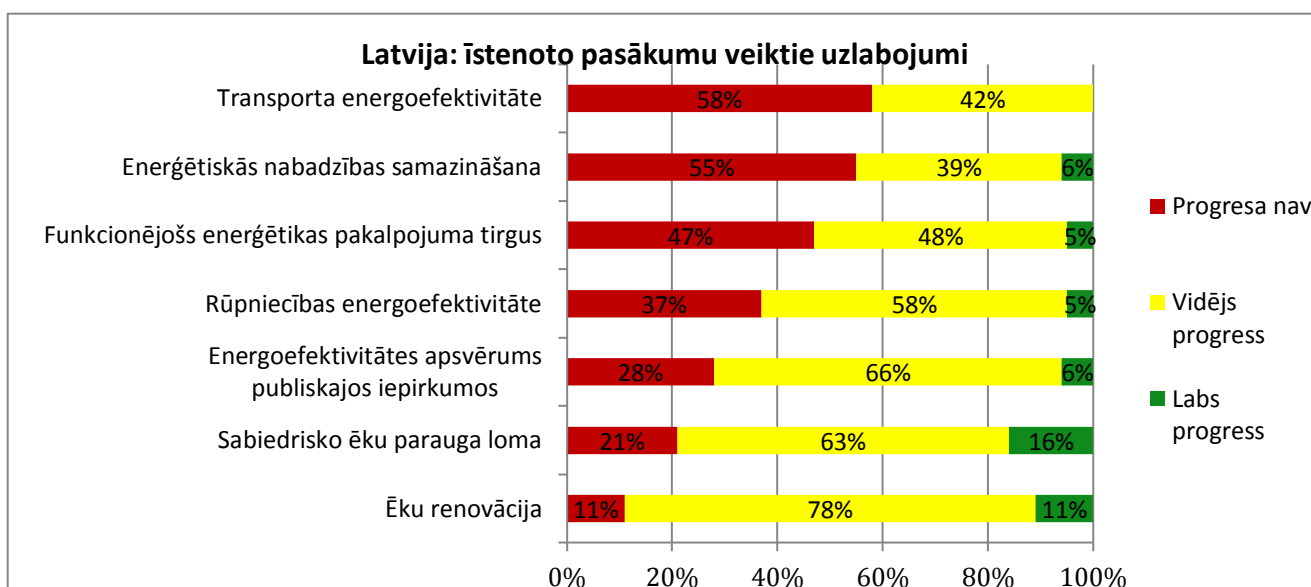
Līdzīgi kā ar EED mērķiem, vairāk nekā puse aptaujāto uzskata, ka Latvija atpaliiek ĒEED noteiktā pienākuma izpildē nodrošināt, lai līdz 2020. gadam visas jaunbūves būtu „gandrīz nulles enerģijas ēkas”.

Sabiedriskajā sektorā dažas pilsētas sākušas aktīvu ēku renovāciju un īstenojušas veiksmīgus projektus. Taču finansējuma trūkums joprojām ir būtisks faktors.

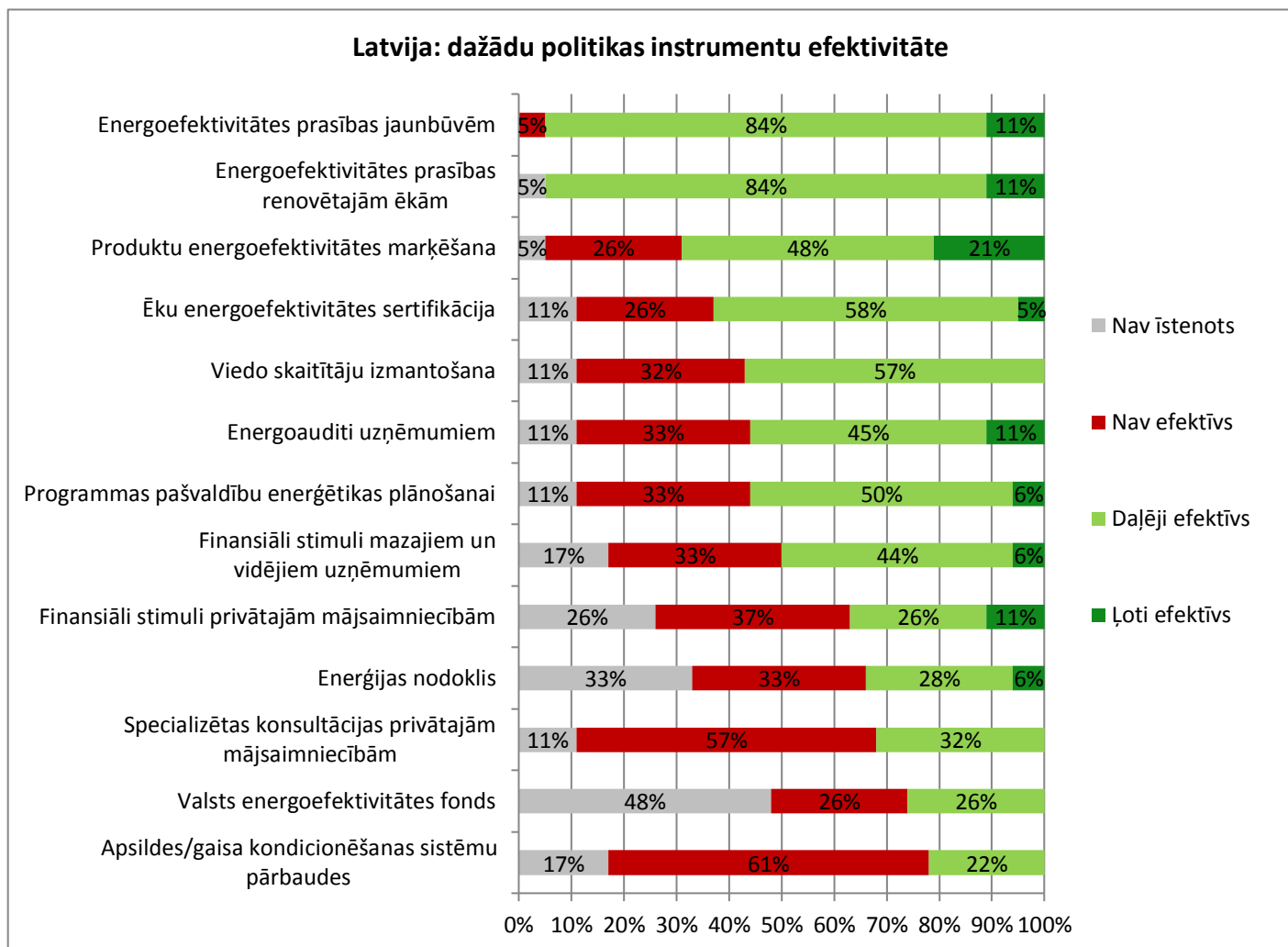
Tāpat arī dzīvojamo mājokļu sektorā lielākais šķērslis ir energoefektivitātes investīciju finansējuma trūkums. Progresu kavē arī īpašumtiesību problēmas daudzģimeņu ēkās (lai iegūtu vairākuma īpašnieku piekrišanu renovācijas projektam).

Transporta sektora energoefektivitātes progress Latvijā joprojām ir lēns (tiek uzskatīts, ka tas ir viens no lēnākajiem tempiem visās ES valstīs).

Konkrētu politikas instrumentu ziņā eksperti ļoti pozitīvi vērtē energoefektivitātes prasības jaunbūvēm un renovētajām ēkām (abus instrumentus kā vismaz daļēji efektīvus novērtēja 95 %). Viedokļi atšķiras attiecībā uz finansiālajiem stimuliem privātajām māsaimniecībām, elektroenerģijas nodokļiem un valsts energoefektivitātes fondu — šajos jautājumos ekspertu atbilžu procentu

sadalījums bija līdzīgs, izvēloties iespējas „daļēji līdz ļoti efektīvs” un „neefektīvs”. Atbilde „neefektīvs” visvairāk atzīmēta jautājumam par apsildes/gaisa kondicionēšanas sistēmu pārbaudēm (61 %) un par specializētām konsultācijām privātajām mājsaimniecībām (57 %).

Labā prakse

Vieglo automobiļu reģistrācijas nodoklis tiek piemērots visiem jaunajiem Latvijā reģistrētajiem automobiļiem. Aprēķinot nodokļa likmi, shēmā tiek ņemts vērā automobiļa oglekļa dioksīda (CO₂) izmešu daudzums. Jo lielāks izmešu daudzums, jo lielāka nodokļa likme. Piemēram, reģistrācijas nodokļa likme automobiļim, kura izmešu daudzums ir 120 g CO₂ uz kilometru, ir 51,60 EUR (0,43 EUR par gramu CO₂), bet reģistrācijas nodokļa likme automobiļim ar trīsreiz lielāku izmešu daudzumu (360 g CO₂) ne tikai tiek trīskāršota, bet sasniedz summu 2556,60 EUR (7,11 EUR par gramu CO₂) — respektīvi, palielinās piecdesmit reizi (sk. 1. tabulu tālāk).¹

¹ Odyssee Mure (2015.) LV 19: automobiļu reģistrācijas nodokļa likme atbilstīgi noteiktajam oglekļa dioksīda (CO₂) izmešu daudzumam. http://www.measures-odyssee-mure.eu/public/mure_pdf/transport/LV19.PDF

1. tabula: Likmju (cenu) shēma jaunu vieglo automobiļu reģistrēšanai Latvijā²

Oglekļa dioksīda (CO ₂) izmešu daudzums, g/km	Nodokļa likme par katru izmešu gramu uz kilometru (EUR)
Līdz 120 gramiem	0,43
121–170 grami	1,42
171–220 grami	2,13
221–250 grami	3,56
251–300 grami	4,27
301–350 grami	5,69
Virš 350 gramiem	7,11

Viens no galvenajiem šķēršļiem energoefektivitātes paaugstināšanai ir ārējo vides faktoru neiekļaušana produkta, piemēram, vieglā automobiļa, pirkuma cenā. Reģistrācijas nodoklis mazāk efektīvu automobiļu īpašniekiem rada neizdevīgu stāvokli augstāku (reģistrācijas) izmaksu dēļ.

Politikas galvenais mērķis ir lietotāja attieksmes izmaiņas, panākot, ka tiek izmantoti efektīvāki automobiļi. Tādējādi būtu iespējams panākt, ka Latvijā palielinās videi labvēlīgu automobiļu pieejamība.

Nodokļi kopā ar citiem pasākumiem ir rosinājuši pozitīvu attīstību tālāk norādītajos gados. Jauno automobiļu vidējais CO₂ izmešu daudzums 2013. gadā ir samazinājies par 3,2 % (147,1 g/km), bet 2014. gadā — par 4,5 % (140,4 g/km). Tomēr ir būtiski uzsvērt, ka izmešu daudzums joprojām ir ļoti liels; vidējais jauno automobiļu izmešu daudzums Eiropā 2014. gadā bija 123,4 g/km.

Plašāku informāciju par labās prakses piemēriem skatiet EEU 3. projektā izpētītajos gadījumus.

---

² Finanšu ministrija (2015.) Vieglo automobiļu un motociklu nodoklis.
http://www.fm.gov.lv/en/s/taxes/tax_on_cars_and_motorcycles/

Atruna

Vienīgie atbildīgie par šīs publikācijas saturu ir tās autori. Publikācija neatspoguļo Eiropas Savienības nostāju. Ne Mazo un vidējo uzņēmumu izpildaģentūra (EASME), ne Eiropas Komisija nav atbildīga par šeit izklāstītās informācijas iespējamo izmantojumu. Šeit veiktās analīzes pamatā ir gandrīz tikai VEERP norādītā informācija. Attiecīgi zems kāda analizētā kritērija vērtējums var veidoties arī nepietiekamas VEERP informācijas dēļ. Dažu valstu ziņojumu pārskatīšanai tikai pieaicināti attiecīgo valstu eksperti. Taču ne visām valstīm šādi eksperti bija pieejami un pilnīgu politikas un pasākumu analīzi sagatavot bija iespējams tikai ierobežotam skaitam ziņojumu. Šī novērtējuma mērķis nav vispārējs dalībvalstu politikas pārskats; uzmanība vērsta uz katras dalībvalsts individuālajiem apstākļiem.

Projekts

Energoefektivitātes uzraudzības projekta mērķis ir gan Energoefektivitātes direktīvas, gan saistīto politikas instrumentu, piemēram, Ēku energoefektivitātes direktīvas (ĒEED) un Ekodizaina (ESR) direktīvas īstenošanas atvieglošana valsts un arī reģionālā un pašvaldību līmenī. Valsts ziņojums atspoguļo valsts energoefektivitātes politikas ieviešanas progresu, kas tiek izvērtēts, izpētot VEERP datus un veicot plašu ES ekspertu aptauju.

www.energy-efficiency-watch.org

Autori

Stefans Tomass (*Stefan Thomas*), Fēlikss Zirkempers (*Felix Suerkemper*), Tomass Adizorns (*Thomas Adisorn*), Doroteja Hauptstoka (*Dorothea Hauptstock*), Karolīna Šēfere-Spārenberga (*Carolin Schäfer-Sparenberg*), Lēna Tolena (*Lena Tholen*), Florins Vondungs (*Florin Vondung*) (Vupertāles institūts)

Daniels Bekers (*Daniel Becker*), Lisī Tenjēra (*Lucie Tesniere*), Šarls Burgolts (*Charles Bourgault*), Sonja Ferstere (*Sonja Förster*) („Ecofys”)

Kristiāne Egere (*Christiane Egger*), Augšaustrijas Enerģijas aģentūra (*OÖ Energiesparverband*)

Konsultējuši:

Reinholds Prievasers (*Reinhold Priewasser*) (Lincas universitāte), Nils Borgs (*Nils Borg*) („ecee”), Dominika Burža (*Dominique Bourges*) („Fedarene”), Pēters Šilkens (*Peter Schilken*) („Energy cities”)

Saīsinājumu skaidrojums

EE — energoefektivitāte, **EED** — Energoefektivitātes direktīva, **EES** — energoefektivitātes sertifikāti, **ĒEED** — Ēku energoefektivitātes direktīva, **ESCO** — energoapgādes pakalpojumu uzņēmumi, **ES** — Eiropas Savienība, **EEU** — energoefektivitātes uzraudzība, **MEES** — Minimālie energoefektivitātes standarti, **MURE** — *Mesures d'Utilisation Rationelle de l'Energie* (Racionālas enerģijas izmantošanas pasākumi), **VEERP** — valsts energoefektivitātes rīcības plāns, **GNEĒ** — gandrīz nulles enerģijas ēkas, **PA** — pētniecība un attīstība